

El Diacrític | | Actualitzat el 23/01/2017 a les 07:00

Blanquejar el capitalisme

David Palau i Zaidín fa una crítica a les temptacions, també de l'esquerra, de conformar-se amb propostes de canvi que només emmascaren els greus problemes provocats pel capitalisme | «Limitar la nocivitat de propostes ofegadores és fàcil, potser el més difícil és dirimir-les de les propostes de fals canvi, sovint caritatives, que en el fons no fan res més que seguir alimentant la barbàrie capitalista, encara que ho facin bonic»

Eduard Arruga, del Banc dels Aliments, i Jaume Giró, de la Caixa, a la presentació de la campanya 'Cap nen sense bigoti' | Banc dels Aiments

Els ingressos del 10% més pobre de la població mundial han augmentat menys de 3 dòlars a l'any entre 1988 i 2011, mentre que els de l'1% més ric s'han incrementat 182 vegades més. Actualment al món vuit homes (homes!) tenen la mateixa riquesa econòmica que la meitat de la població (3.600 milions de persones).

Pel que fa a Espanya, en l'últim any han sorgit 7.000 nous milionaris, aproximadament 20 al dia. El 10% dels espanyols més rics concentren ja més riquesa (un 56,2%) que la resta de la població. I mentre la fortuna dels 3 més rics va augmentar en un 3%, el 30% més pobre del país va perdre un terç de la seva.

Tot això no ho diu Cuba, ho diu l'informe *Una economia per al 99%* que Intermón Oxfam va publicar la setmana passada.

El capitalisme, com assenyala Santiago Alba Rico, no consisteix només en l'explotació dels treballadors -i dels aturats i dels consumidors- sinó en la impossibilitat d'explotar-los sense precaritzar-los i empobrir-los. Aquesta precarietat i pobresa, enteses com a manca material per desenvolupar una vida justa i digna, són intrínseques al capitalisme, que desposseeix a la majoria de les persones del que produeixen a través del contracte salarial i les obliga

permanentment a vendre la seva força de treball per subsistir. Sense superar aquesta relació, i només amb la lluita sindical, l'únic que aconseguirem serà reproduir la pobresa en el capitalisme. I així perpetuar el fet que, en paraules del Che, «el capitalisme és el genocidi més respectat del món».

Ser d'esquerres implica la consciència d'aquest fet, i per tant, l'acció o el remordiment. Però què podem fer l'esquerra transformadora des de les institucions per ajudar tanta gent que ho està passant tan malament?

El primer que necessitem és ser conscients si qualsevulla que sigui la nostra proposta, va encaminada cap a la caritat o la solidaritat. La caritat, en aquest cas i tal i com la descrivia Galeano, és humiliant perquè s'exerceix verticalment i des de dalt, amb allò que «ens sobra»; la solidaritat, en canvi, és horitzontal i implica respecte mutu.

Aquesta és, en la meua opinió, una de les distincions més importants que cal fer per treballar per un món just i digne. Perquè davant una situació tan dramàtica com l'actual, és molt fàcil, i sovint fins i tot inevitable, *caure* en la commoció, tal i com ho descriu Oscar Wilde a *L'ànima de l'home sota el socialisme*. En conseqüència sovint ens posem immediatament a *remeiar* els mals que veiem al nostre entorn amb, potser, unes intencions immillorables i un sentiment honest, però aquests remeis no curen la situació: l'únic que fan és prolongar-la. En realitat pot dir-se que aquests remeis formen part íntegra de la malaltia. L'únic objectiu just, tal i com ho descriu Wilde, «ha de ser construir la societat sobre una base tal que la pobresa sigui impossible». Utòpic? Potser, però «la utopia serveix per caminar». Al capdavant la solidaritat, com explica M. Lebowitz, consisteix en tenir en compte les necessitats dels altres.

En aquest sentit i aconseguint diferenciar i apostar per aquesta solidaritat, les agrupacions polítiques d'esquerres a les institucions tenim dues feines imprescindibles en les lògiques de transformació social seguint la línia traçada: limitar la nocivitat de la barbàrie capitalista cap a les societats i obrir esclletxes per on refermar les propostes de canvi.

Campanya de recollida d'aliments en un supermercat Mercadona Foto: Manos Solidarias

Limitar la nocivitat de propostes ofegadores és *fàcil*, potser el més difícil és dirimir-les de les propostes de fals canvi, sovint caritatives, que en el fons no fan res més que seguir alimentant la barbàrie capitalista, encara que ho facin *bonic*. Aquí podríem trobar la construcció de mercats municipals *gràcies* a Mercadona, com a Montgat, on un consistori governat per un partit amb la paraula Esquerra al davant es *ven* a una empresa amb reconegudes donacions a la fundació feixista FAES presidida per un criminal de guerra com José Maria Aznar. O biblioteques públiques i municipals *patrocinades* per BBVA, com a Manlleu, consistori del mateix color que Montgat, *venut* al banc que més crèdits va donar a empreses d'armament entre el 2011 i el 2016. Concretament 2.746.121.954,6? segons el rànquing elaborat pel Centre Delàs. I seguiríem amb Maratons o Bancs d'Aliments aparentment solidaris però patrocinats per La Caixa, o fins i tot pressupostos aparentment socials però incapaçs d'apujar l'IRPF a rendes altes i al joc o de revertir retallades i privatitzacions. Pressupostos que, aprofito, neixen lligats a la coacció de «o s'aproven els pressupostos o no hi podrà haver referèndum, i per tant anirem a eleccions anticipades»; amenaça amb tanta baixesa moral com estúpida pràctica, donat que si es poden fer eleccions anticipades, també es pot fer referèndum, ja que ambdues accions *mamen* de la mateixa partida pressupostària, que es dedica precisament a alimentar imprevistos electorals i que es pot omplir en qualsevol moment, amb pressupostos aprovats o no. L'ètica feta pòls.

Pel que fa a obrir esclotxes per refermar les propostes de canvi, ens trobaríem per exemple amb una llei contra els desnonaments, aprovada al Parlament però titllada d'insuficient per l'Observatori DESC, l'Aliança contra la Pobresa Energètica i la PAH. Precisament aquesta última és una de les organitzacions que més ha fet en els darrers anys per l'apoderament, l'organització i l'autoconfiança de la societat, amb una lluita incansable i una lògica de la justícia i la dignitat que ha desbordat i avançat per l'esquerra a qualsevol institució. I precisament trobo excel·lent que una organització *del carrer* estigui unes quantes passes per davant que qualsevol organització transformadora *de les institucions* en la lluita residencial; això, lluny de ser nociu, és del tot sa. El que trobaria greu és que aquestes últimes no dediquéssim tots els nostres esforços a obrir esclotxes per apuntalar les propostes de canvi que la PAH posi al damunt de la taula.

La forma de materialitzar tot això en una proposta pràctica és, tal i com ho defineix en Josep Manel Busqueta, l'estratègia de sobirania reproductiva que, enfront la reproducció del capital, proposa la reproducció de la vida. És, aquest, un conflicte exclouent: o bé l'una o bé l'altra; reproducció de la vida en el capitalisme és un oxímoron.

Aquesta proposta qualla en la lluita per les diferents sobiranies (alimentària, residencial, cultural, etc.) i ve a plantejar, en definitiva, que la possibilitat d'intervenir de forma transformadora des de les institucions ha de passar per una lògica on s'hagi d'assegurar la reproducció d'una vida justa i digna. D'altra forma no farem res més que refermar el capitalisme. Potser bonic i romàntic, amb frases de Gramsci i samarretes del Che, però capitalisme a la fi.

Entrada a la nova biblioteca municipal de Manlleu, que porta el nom del BBVA

L'esquerra transformadora hem de prioritzar sempre, com assenyala Néstor Kohan, els valors de la solidaritat, la generositat, l'amistat, la lleialtat, el companyerisme, l'estímul moral i el fer el que es deu sense mesurar ni calcular. Si, al contrari, ens rendim *al que convé*, a mesurar i calcular fent bona aquella màxima que la política és l'art del possible, caurem de nou a l'atzucac històric de l'esquerra que renuncia a la transformació social per la gestió *del que hi ha*. I en la barbàrie capitalista actual, això ens relega a l'engrunisme, la gestió de la misèria.

En cada moviment tàctic i càlcul egoista l'esquerra transformadora hi perdem un llençol de dignitat i coherència, dues divises imprescindibles que ens han d'ajudar a desbrossar el camí de la regeneració política, on la claudicació que sempre acompanya el possibilisme i la retòrica del respecte a l'establert massa cops ha anat acompanyada de la necessitat de fer sobreviure a qualsevol preu les estructures polítiques de partit, cosa que massa sovint les acaba convertint en menjadora de *professionals de la política*. I el següent pas, de sobres conegut a casa nostra, són les portes giratòries.

L'esquerra, si volem ser transformadora, hem de guardar dignitat i coherència entre el que diem i el que fem i, per tant, no podem acostar-nos mai a l'abisme de negociar amb els nostres principis. Si ho fem, entre d'altres mals, caurem en la desgràcia de blanquejar el capitalisme.